

Geheime missie in Srebreniça

Over dilemma's gesproken

Geheime missie in Srebreniça

Over dilemma's gesproken

Henk Voets

“Wie zijn geschiedenis niet kent is gedoemd haar te herhalen.”

George Santayana, filosoof (1863-1952)

Auteur: Henk Voets

Coverontwerp: foto Henk Voets, de vuilnisbelt

ISBN: 9789463422062

© 2017

VOORWOORD

Wat zou jij doen, als er duidelijke regels zijn waar jij je aan hebt te houden. Regels die nodig zijn omdat de missie anders in gevaar zou kunnen komen. En dan ineens, geheel onverwachts, word jij gevraagd om iets te doen waarvan je weet dat dit grote gevolgen kan hebben voor jezelf, maar ook voor je collega's, dus voor de missie. Iemand doet een beroep op jouw deugdzaamheid. En ook al weet je dat het verstandiger is om er niet aan mee te werken, toch is er een stemmetje dat zegt: doen!

Het is een lastige vraag die niet altijd eenvoudig te beantwoorden is. Wat je ook doet, het heeft altijd consequenties. Uiteindelijk neem je een besluit. De vraag is met welk besluit jij kunt leven, want als het dusdanig zwaarwegend is....dan blijft het de rest van je leven een belangrijke rol spelen. Het is een behoorlijk dilemma omdat je op het moment dat je de beslissing neemt, nog niet weet wat de gevolgen zijn.

Nu zul je ongetwijfeld denken dat het in de praktijk niet zo'n vaart zal lopen, maar het leven laat zich niet altijd leiden, zoiets gebeurt 'once in a lifetime'en dan ineens sta je voor de keus, doe je het wel of doe je het niet?

Dit boek is vanuit mijn eigen ervaringen geschreven, sommige namen zijn bewust veranderd of niet genoemd omdat het niet over hen gaat. Het boek beschrijft vooral de dilemma's waar ik mee te maken heb gehad en hoe ik daarmee om ben gegaan.

Er zijn inmiddels veel boeken verschenen over de aanwezigheid van Dutchbat¹ in Srebreniça. Meestal gaat het om een feitelijke weergave van wat er gebeurd is. Met dit boek heb ik niet de bedoeling om allerlei feiten op te sommen, ook al staan ze er natuurlijk noodgedwongen in.

Tijdens mijn laatste carrière-cursus in 2013 heb ik me door de docent 'militaire ethiek' laten verleiden om mijn dilemma's, waar ik mee te maken kreeg tijdens mijn uitzending, te delen met mijn medecursisten. Hij vroeg om een interessante casus vanuit de klas...er viel een lange stilte waardoor ik dacht: laat ik dit eens delen om te zien wat anderen ervan vinden, misschien was het onderwerp interessant genoeg. Toch was dit niet zo eenvoudig voor mij, omdat ik hier eigenlijk nooit over sprak.

Tevens realiseerde ik me destijds heel goed dat ik met mijn humaniteit anderen en mezelf in gevaar had kunnen brengen. Dus om het verhaal met anderen te delen was voor mij een groot dilemma.

Wilde ik het wel delen met mijn jongere collega's? Had het meerwaarde? Wat hebben zij eraan? dacht ik. Maar nadat ik de docent

¹ Dutchbat I/ II en III zijn uitgezonden geweest naar de moslimenclave Srebreniça.

over mijn casus had verteld, bleek hij erg enthousiast te zijn en moedigde hij mij juist aan om het met de groep te delen. Ik besloot om het verhaal in delen te hakken om de spanning erin te houden, maar ook om hen beetje bij beetje mee te nemen naar die tijd. Eerlijk gezegd was ik nieuwsgierig naar de reacties vanuit mijn klas. Van mijn docent kreeg ik de volledige vrijheid over de wijze waarop ik het zou invullen, ik vermoed dat hij allang blij was dat er iemand was die een casus had.

Ik besloot dus om de spanning op te bouwen en naar een soort climax toe te werken. Naarmate de dilemma's zich opstapelden en het steeds moeilijker werd om mijn doel te halen, gingen mijn klasgenoten langzaam maar zeker hun mening bijstellen. In het begin veroordeelden de meesten nog mijn optreden, maar naarmate het verhaal hen meer te pakken kreeg, werden ze begripvol. En dat was precies wat ik voor ogen had, dat ze zich dus inleefden in mijn situatie zoals het toen was in 1994. Je moest voelen hoe het voor ons was om daar onder die omstandigheden te zitten. Wat zou jij dan doen, als jij die ene, toch wel bijzondere, kans kreeg om iemand te helpen....

Nederland heeft op verzoek van de Verenigde Naties (VN) geprobeerd om de safe haven in stand te houden en de strijdende partijen te ontwapenen. Dutchbat heeft zijn best gedaan, ik weet het, want ik was er tenslotte ook zes maanden bij.

In dit boek ga ik niet in op de vragen waarom we zo licht bewapend waren, waarom de VN slechts een bataljon stuurde, waarom er geen luchtsteun kwam toen het noodzakelijk was om onze militairen en de lokale bevolking te helpen. Helaas hebben we² niet gedaan wat we hadden moeten doen om de genocide te voorkomen.

We kunnen de geschiedenis niet meer veranderen, we kunnen er slechts van leren en ons diep schamen dat het zo moest eindigen.

² Alle landen die aangesloten zijn bij de Verenigde Naties.

INLEIDING

Lichting 83-3 was ik. Omdat mijn neef beroeps werd bij de Koninklijke Marechaussee wilde ik daar ook wel naar toe, maar bij de beroepskeuring vonden ze me niet goed genoeg. Ik was natuurlijk ook nog jong en naïef. Tijdens de daaropvolgende dienstplichtkeuring in Groningen vroeg een adjudant of hospik niets voor me was. Ik wist weinig van het leger; wat wil je als oudste zoon en met een vader die links was en anti-leger; ik had geen idee wat dat woord betekende, het klonk niet sexy, het was eerder negatief. Hospik...nee, Henk wilde niet een of andere pik worden, het lag vooral aan het woord waardoor ik het liever niet wilde worden. Misschien was er een kans om als dienstplichtige bij de Marechaussee te komen en bij navraag bleek dat dit ook kon, dan moest je wel een MAVO-diploma hebben en dat had ik. Ik was eigenlijk wel trots dat het me gelukt was om naar de bakermat van de Koninklijke Marechaussee te gaan, de koning Willem III kazerne in Apeldoorn. Om eerlijk te zijn vond ik het een pittige opleiding, vier maanden opleiding en tien maanden paraat, dat was de bedoeling. Omdat een Marechaussee een andere kleur baret (donkerblauw) heeft, waren wij volgens onze kaderleden natuurlijk veel beter dan de gemiddelde zandhaas (iedereen met een bruine baret). We moesten daarom ook veel harder rennen, veel verder marsen en veel langer op bivak, wij waren eigenlijk gewoon de 'lul'. Vooral de oudere jongeren, die mochten doorstuderen en daarna nog

in dienst moesten, hadden wel veel moeite met dit fanatieke gedoe. De meesten van hen werden daarom al snel hofmeester of 'barpeuk' (barbediende) omdat ze het niet aankonden.

Veel later leidde ik als rij-instructeur militairen op voor een rijbewijs en als dan iemand trots zei dat hij hofmeester was geweest tijdens zijn diensttijd dan gaf mij dat een neerbuigend gevoel eerlijk gezegd.

Na die opleiding werd ik geplaatst in Nunspeet en twee maanden daarna verhuisde mijn eskadron naar Wezep, de Willem De Zwijgerkazerne. Tijdens die tien maanden paraat hebben we heel veel oefeningen ondersteund, denk daarbij aan de vele colonneverplaatsingen naar Duitsland waarvoor wij gedropt werden op kruispunten in Nederland en Duitsland zodat de Nederlandse militaire voertuigen zonder oponthoud door konden rijden. Het gebeurde regelmatig dat je een dag lang werd gedropt op een verlaten plaats, terwijl het regende en koud was. We hebben wat afgezien. Omdat communistisch Rusland onze grote vijand was, oefenden we alleen in Duitsland, de wereld was een stuk eenvoudiger wat dat betreft.

Ook moesten we wachtlopen in stafgebouwen en kazernes in Apeldoorn en Wezep en incidenteel verkeerscontroles uitvoeren. Al met al een prima tijd, al was ik erg blij dat het erop zat in 1984.

Ik woonde destijds nog in het noorden (Dr) en begin jaren tachtig zat vooral Noord-Nederland in een recessie. Er was geen werk te vinden dus toen ik bij het arbeidsbureau een advertentie tegenkwam, ging ik solliciteren bij Defensie maar nu om Technisch Specialist (TS) monteur te worden. Als TS'er had je een dienverplichting van vijf jaar, je werd dus beroeps voor bepaalde tijd.

Tijdens de voorlichting in Hoogeveen bleek dat alle kandidaten chauffeur of monteur wilden worden. Omdat ik tijdens het solliciteren bij civiele bedrijven vaak te horen had gekregen dat ik te oud was (toen was ik eenentwintig...) vroeg ik de sergeant-majoor of er nog meer functies beschikbaar waren als TS'er. 'F5 was nog vrij', zei hij, deze code stond voor militair rij-instructeur. Ik zou wel naar het zuiden van Nederland moeten gaan. Met deze functie hoefde ik niet meer op oefening (daar was ik ook wel even klaar mee) en ik zou mijn instructeursdiploma halen, zodat ik zelfs een eigen rijsschool kon beginnen. Omdat dit best positief klonk heb ik gesolliciteerd om militair rij-instructeur te worden.

Na een lange opleiding van acht maanden in Roermond en Eindhoven was ik in 1986 geslaagd als militair rij-instructeur. Ik werd geplaatst in Eindhoven op de Constant Rebecquekazerne en wel bij het beroepsopleiding-wiel-peloton (BOW). We hadden een relatief jong peloton, wat ervoor zorgde dat we erg veel lol hadden. Het terreinrijden was altijd een feest, vaak deden we wedstrijdje om leerlingen te laten zien

hoe het niet moest. Natuurlijk had het opleiden van onderofficieren en officieren de prioriteit, maar er was ook ruimte voor ontspanning. Zo gingen we regelmatig op stap in Eindhoven naar het uitgaanscentrum 'Voodoo' en 'Stratumseind'. Ook gingen we met een aantal fanatiekelingen karten op een buitenbaan, dit deden we zo vaak dat we na een tijdje alleen gingen als het had geregend, dan slipten de karts tenminste.

We waren zo enthousiast dat we zelfs een eigen film hebben gemaakt, 'De BieOoWie', bedoeld als afscheid voor collega's. Om de film mogelijk te maken kregen we toestemming om met vier Landrovers en een vrachtauto (viertonner) naar de Oirschotse heide te gaan en daar allerlei stunts uit te voeren. Na een half uur lag de viertonner al op zijn zijkant en de Landrovers kregen het ook zwaar te voortduren op het wasbord.

De jaren vlogen voorbij en het beviel mij zo goed dat ik in 1990 solliciteerde om beroeps onbepaalde tijd (BOT) te worden. Daardoor werd ik overgeplaatst naar de wielberging oftewel het takelauto-peloton. Ik begon les te geven op een YB-616, dit was een Daf takelauto met een Amerikaanse zescilinder lijnmotor (benzine) van het bouwjaar 1961, oftewel we reden met oldtimers. Maar in 1993 kwam daar verandering in, we kregen een door 'DAF Special Products' ontwikkelde takelauto, een geweldig sterke Daf die aan de nieuwste eisen voldeed. Vanwege deze nieuwe takelauto moesten alle militaire

wielbergers vanuit Nederland en Duitsland (we hadden nog een gemechaniseerde brigade in Dld) worden omgeschoold zodat we het erg druk kregen met extra opleidingen.

Sinds 1992 speelde het conflict in voormalig Joegoslavië. En zo kwam ik steeds meer in aanraking met de ervaringen van mensen die een uitzending achter de rug hadden. Vrijwel alle wielbergers die bij ons omgeschoold moesten worden, hadden gediend bij een transportbataljon in Busovača of Santići. Ze hadden fantastische, maar ook hartverscheurende verhalen, over het leed dat ze onderweg hadden gezien, maar ook over de humanitaire taak die ze uitvoerden. Zo werd mijn aandacht gewekt en het duurde dan ook niet zo lang dat ik bij mijn hogere kader aangaf ook wel op uitzending te willen. Tijdens een appèl begin 1994 werd gevraagd of er vrijwilligers waren voor een uitzending naar het voormalig Joegoslavië. Voor veel collega's was dit een dilemma: ergens wilden ze zich wel opgeven, maar vanwege hun thuissituatie deden ze het maar niet. Voor mij was dit niet anders, ook ik had jonge kinderen maar toch heb ik me vrijwel meteen opgegeven bij mijn commandant. Hij zou mijn naam met potlood invullen, zodat ik het eerst nog met mijn thuisfront kon bespreken. Ik wist dat als ik zou wachten tot na het weekend, er al genoeg vrijwilligers zouden zijn dus vandaar mijn snelle opgave.

Aangezien we ook gingen reorganiseren bij Defensie en ik graag wilde blijven, leek het mij wel slim om mezelf aan te melden voor een uitzending, ik zou immers chauffeur van een takelauto worden bij een transportbataljon. Op dat moment was ik nog geplaatst op de Constant Rebecque kazerne in Eindhoven, maar daar zou de komende jaren verandering in komen.